

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Кафедра конституційного права та прав людини**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор НАВС
полковник поліції

Станіслав ГУСАРЄВ

2.2023

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МІЖНАРОДНИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ**

Статус дисципліни: обов'язкова
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)
Ступінь вищої освіти: бакалавр
Галузі знань: 08 Право
Спеціальність: 081 Право
Освітня програма: «Право»
Форми здобуття вищої освіти: денна, заочна
Мова викладання: українська
Форма підсумкового контролю: залік

Київ – 2023 рік

Розробники:

Сьох Катерина Ярославівна – кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри конституційного права та прав людини Національної академії внутрішніх справ

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри конституційного права та прав людини протокол від 21.12.2023 № 8.

Завідувач кафедри конституційного права та прав людини

Катерина СЬОХ

Схвалено науково-методичною радою НАВС
Протокол від 22.12.2023 № 15.

Голова науково-методичної ради

Станіслав ГУСАРЕВ

Результати перегляду робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма переглянута на 2024р. без змін, зі змінами (Додаток).

протокол засідання кафедри
від 05.09.2024 № 5

Завідувач кафедри

протокол науково-методичної ради
від 20.09.2024 № 82

Голова НМР

протокол засідання кафедри
від . .20 №

Завідувач кафедри

протокол науково-методичної ради
від . .20 №

Голова НМР

протокол засідання кафедри
від . .20 №

Завідувач кафедри

протокол науково-методичної ради
від . .20 №

Голова НМР

протокол засідання кафедри
від . .20 №

Завідувач кафедри

протокол науково-методичної ради
від . .20 №

Голова НМР

Загальні відомості про навчальну дисципліну

Предметом вивчення навчальної дисципліни є коло питань та проблем, пов'язаних із міжнародним захистом прав людини, механізмом забезпечення прав людини міжнародного, регіонального та національного рівня, особливостей проваджень, в тому числі судових щодо захисту прав людини.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Міжнародний захист прав людини» є підготовка висококваліфікованих фахівців за спеціальністю Право 081, які володіють системою знань та юридичним уявленням про становлення, розвиток і функціонування механізму захисту прав людини, основні положення національного законодавства та міжнародно-правових договорів у сфері забезпечення прав людини, практикою ЄСПЛ з цих питань.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Міжнародний захист прав людини» є набуття теоретичних знань та практичних умінь і навичок щодо сучасних прийомів та способів забезпечення та захисту прав людини; функціонування універсальних та регіональних міжнародних інституцій щодо забезпечення прав людини, підвищення рівня правової та політичної культури, розуміння змісту універсального загальноєвропейського та українського конституційного принципу верховенства права, вміння застосовувати його в узгодженості з принципами справедливості та законності, .

Перереквізити: Теорія держави та права, Конституційне право, Адміністративне право, Кримінальне право.

Постреквізити: Міжнародне право

Перелік компетентностей відповідно до освітньо-професійної програми «Право» першого (бакалаврського) рівня галузі знань 08 Право, спеціальності 081 Право:

інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі правничої діяльності.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК5. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК11. Здатність реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Спеціальні (фахові/предметні) компетентності:

СК3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.

СК4. Здатність застосовувати Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, а також прецедентну практику Європейського суду з прав людини.

СК5. Здатність застосовувати норми та інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.

СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

Результати навчання:

РН1. Визначити переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.

РН2. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.

РН5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

РН13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

РН18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

Знання, уміння, навички. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

– методологічні підходи та методи дослідження сучасних світових правових процесів;

– напрями впливу процесу глобалізації на право, на його теорію та методологію пізнання;

– підходи до праворозуміння в умовах глобалізації;

– сутність сучасного механізму захисту прав людини;

– особливості функціонування правозахисного механізму Ради Європи;

– підходи Європейського Суду з прав людини до тлумачення змісту та обсягу прав людини;

– практичні аспекти звернення до ЄСПЛ, порядок розгляду заяв;

– знати, знаходити і вільно орієнтуватись у ключових (пілотних) рішеннях ЄСПЛ, що пов'язані з напрямом дослідження, та використовувати у контексті власного дослідження;

– стан та порядок застосування практики ЄСПЛ щодо забезпечення прав людини в Україні;

– ключові аспекти забезпечення заборони катувань: практика ЄСПЛ та її застосування в Україні;

– ключові аспекти забезпечення права на життя: практика ЄСПЛ та її застосування в Україні;

– ключові аспекти забезпечення права на повагу до приватного та сімейного життя: практика ЄСПЛ та її застосування в Україні;

– ключові аспекти забезпечення свободи слова;

– сучасні підходи до забезпечення свободи зібрань та об'єднань;

– напрями державних реформ в Україні в умовах європейської інтеграції.

уміти:

– давати усні та письмові аргументовані відповіді з питань навчальної дисципліни;

- юридично правильно кваліфікувати факти, що є основою для виникнення, зміни і припинення відповідних правовідносин;
- здійснювати співвідношення особливостей національної та міжнародної безпеки з огляду глобальної інтеграції;
- формулювати шляхи та способи процесу інформатизації у галузі права
- визначати вплив правової регіоналізації та локалізації на національну правову систему;
- використовувати теоретичні знання в юридичній практиці;
- здійснювати правову експертизу національних та міжнародних правових актів, давати кваліфіковані юридичні висновки;
- визначати проблеми процесу узгодження міжнародного права і національних правових систем.
- класифікувати міждержавні організації;
- визначати особливості трансформації окремих підсистем права
- формулювати шляхи, принципи, форми та методи трансформації правової системи України;
- тлумачити і застосовувати закони, міжнародні нормативні правові акти під час практичної діяльності.

навички:

- використовувати понятійно-категоріальний апарат при вирішенні правових проблем;
 - здійснювати власні наукові дослідження з проблем, що входить до предмету початкової дисципліни;
 - застосувати теоретичні знання для високопрофесійного виконання службових обов'язків в процесі правореалізаційної та правозастосовної діяльності;
 - практично застосовувати набуті знання при підготовці дисертаційного дослідження, наукових статей, тез;
 - формулювати та обґрунтовувати правові висновки, пропозиції, рекомендації.
- здатність інтерпретувати рішення ЄСПЛ у контексті предметної галузі дослідження.

Мова викладання: українська.

Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати у науково-педагогічних працівників кафедри конституційного права та прав людини НАВС, які безпосередньо проводять заняття або звернувшись з письмовим запитом на електронну пошту за адресою: k003@naiau.kiev.ua.

2. Структура навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ECTS – 3	<i>Обов'язкова</i>	
	Рік підготовки	
	3-й	3-й
	Семестр	
	5-й	5-й
	Лекції	
	18 год.	6
Загальна кількість годин – 90	Семінарські	
	26 год.	6
	Практичні	
	Самостійна робота	
	46 год.	78
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи – 2	Вид контролю	
	залік	залік

3.1. Тематичний план

(для здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра на основі повної загальної середньої освіти, за денною формою навчання)

№ з/п	Тематика навчальної дисципліни	Нормативний обсяг годин	З них:				
			Всього годин з викладачем	з них:			Самостійна робота
				Лекцій	Семінарські заняття	Практичних занять	
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Тема 1. Національний захист прав людини	10	4	2	2	-	6
2.	Тема 2. Міжнародний універсальний захист прав людини	12	6	2	4	-	6
3.	Тема 3. Міжнародний регіональний механізм захисту прав людини.	12	6	2	4	-	6
4.	Тема 4. Правові засади захисту прав людини. Принцип рівності та заборона дискримінації	12	6	2	4	-	6
5.	Тема 5. Забезпечення заборони катувань: практика ЄСПЛ	12	6	2	4	-	6
6.	Тема 6. Забезпечення права на життя: практика ЄСПЛ	8	4	2	2	-	4
7.	Тема 7. Забезпечення права на повагу до приватного та сімейного життя: практика ЄСПЛ	8	4	2	2	-	4
8.	Тема 8. Особливості забезпечення свободи слова	8	4	2	2	-	4
9	Тема 9. Свобода зібрань та об'єднання: практика ЄСПЛ	8	4	2	2		4
ВСЬОГО ГОДИН		90	44	18	26	-	46

Структура залікового кредиту
(для здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра на основі повної загальної середньої освіти, за заочної формою навчання)

№ з/п	Тематика навчальної дисципліни	Нормативний обсяг годин	З них:				
			Всього годин з викладачем	з них:			Самостійна робота
				Лекцій	Семінарські заняття	Практичних занять	
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Тема 1. Національний захист прав людини	10	4	2	2	-	6
2.	Тема 2. Міжнародний універсальний захист прав людини	12	2	2	-	-	10
3.	Тема 3. Міжнародний регіональний механізм захисту прав людини.	12	4	2	2	-	8
4.	Тема 4. Правові засади захисту прав людини. Принцип рівності та заборона дискримінації	12	-	-	-	-	12
5.	Тема 5. Забезпечення заборони катувань: практика ЄСПЛ	12	2	-	2	-	10
6.	Тема 6. Забезпечення права на життя: практика ЄСПЛ	8	-	-	-	-	8
7.	Тема 7. Забезпечення права на повагу до приватного та сімейного життя: практика ЄСПЛ	8	-	-	-	-	8
8.	Тема 8. Особливості забезпечення свободи слова	8	-	-	-	-	8
9	Тема 9. Свобода зібрань та об'єднання: практика ЄСПЛ	8	-	-	-	-	8
	ВСЬОГО ГОДИН	90	12	6	6	-	78

4.1. Плани семінарських занять

Тема 1. Національний захист прав людини

Семінарське заняття -2 години

1. Демократія, верховенство права – теоретична основа прав людини та громадянина
2. Гуманізм та лібералізм – основа захисту прав людини та громадянина
3. Поняття, ознаки та структура прав, свобод та обов'язків людини і громадянина
4. Забезпечення та захист прав та свобод людини і громадянина. Механізм захисту прав та свобод людини і громадянина
5. Національна система захисту прав та свобод людини і громадянина в Україні
6. Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

Додаткові питання для обговорення:

1. Співвідношення понять право і свобода людини;
2. Нормативно-правове регулювання обмеження прав людини під час воєнного стану;
3. Розвиток четвертого покоління прав людини в Україні.

Тема 2. Міжнародний універсальний захист прав людини.

Семінарське заняття 1 -2 години

1. Статут Організації Об'єднаних Націй та Статут Міжнародного Суду Організації Об'єднаних Націй
2. Рада ООН з прав людини
3. Верховний Комісар ООН з прав людини

Семінарське заняття 2 -2 години

1. Міжнародний Пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 року.
2. Комітет ООН з прав людини: структура, повноваження, механізми захисту прав людини.
3. Спеціальні доповідачі Комітету ООН з прав людини, їх повноваження та статус.
4. Механізм подання індивідуальних скарг (англ. individual complaints) до Комітету ООН з прав людини.
5. Розгляд індивідуальних повідомлень про порушення прав людини. Встановлення прийнятності повідомлення. Процедура розгляду.

Додаткові питання для обговорення:

1. Захист прав людини Радою ООН з прав людини;
2. Роль Суду ООН у механізмі захисту прав людини;
3. Верховний Комісар ООН з прав людини.

Тема 3. Міжнародний регіональний механізм захисту прав людини.

Семінарське заняття 1 -2 години

1. Загальна характеристика правозахисної системи Ради Європи.
2. Правовий статус Європейського Суду з прав людини.
3. Порядок звернення до ЄСПЛ.
4. Критерії прийнятності заяв до ЄСПЛ.
5. Загальна характеристики підходів ЄСПЛ до забезпечення прав людини.
6. Застування в Україні Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. та практики ЄСПЛ.

Семінарське заняття 2 -2 години

1. Загальна характеристики підходів ЄСПЛ до забезпечення прав людини.
2. Застування в Україні Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. та практики ЄСПЛ.
3. Практика ЄСПЛ та її вплив на національне законодавство України.

Додаткові питання для обговорення:

1. Галузеві процесуальні гарантії застосування практики ЄСПЛ при здійсненні правосуддя в Україні;
2. Механізми захисту прав людини на Європейському континенті;
3. Роль Суду ЄС в системі захисту прав людини.

Тема 4. Правові засади захисту прав людини. Принцип рівності та заборона дискримінації

Семінарське заняття 1 -2 години

1. Механізми міжнародного захисту прав людини.
2. Захист права на рівність Радою ООН з прав людини.
3. Управління Верховного комісару з прав людини.

Семінарське заняття 2 -2 години

1. Поняття та зміст принципу рівності
2. Поняття дискримінації.
3. Пряма та непряма дискримінація.
4. Дискримінаційні ознаки.
5. Анти дискримінаційні правові механізми.

Додаткові питання для обговорення:

1. Вплив практики ЄСПЛ на заборону дискримінації;
2. Нормативно-правові акти України щодо заборону дискримінації;
3. Розуміння понять «булінг» та «мобінг».

Тема 5. Забезпечення заборони катувань: практика ЄСПЛ

Семінарське заняття 1 -2 години

1. Поняття «катування», «нелюдське поводження», «гідність»: співвідношення та відмінності.
2. Сфера застосування статті 3 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. – Заборона катування, нелюдського та такого, що принижує гідність, поводження і покарання.
3. Види поводження, забороненого статтею 3 Конвенції.

Семінарське заняття 2 -2 години

1. Негативні й позитивні зобов'язання держави в контексті статті 3 Конвенції.
2. Мінімальний рівень жорстокості.
3. Практика ЄСПЛ відповідно до 3 статті Конвенції.

Додаткові питання для обговорення:

1. Юридичний зміст права на повагу до честі та гідності особи;
2. Забезпечення заборони катування органами державної влади
3. Практика ЄСПЛ проти України щодо заборони катування.

Тема 6. Забезпечення права на життя: практика ЄСПЛ

Семінарське заняття -2 години

1. Сфера застосування статті 2 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. – право на життя.
2. Негативний обов'язок держави утримуватися від умисного або незаконного позбавлення життя.
3. Позитивний обов'язок держави – вживати відповідні заходи для захисту життя тих, хто знаходиться під юрисдикцією держави.

Додаткові питання для обговорення:

1. Гарантія права на життя національними та міжнародними нормами;
2. Виключні випадки при яких позбавлення життя не є порушенням статті 2 Конвенції;
3. Чи є евтаназія порушенням статті 2 Конвенції?

Тема 7. Забезпечення права на повагу до приватного та сімейного життя: практика ЄСПЛ

Семінарське заняття -2 години

1. Поняття «поваги» до приватного і сімейного життя, в розумінні ЄСПЛ.
2. Сфера дії статті 8 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. – «право на повагу до приватного і сімейного життя» обсяг прав, гарантованих нею.
4. Взаємозв'язок прав, гарантованих статтею 8 Конвенції, і «класичної» класифікації справ, що можуть розглядатися в судах адміністративної юрисдикції (житлові спори, у сфері містобудування, охорони довкілля і т.д.).
5. Структура статті 8 Конвенції.
6. Позитивні зобов'язання держави.

Додаткові питання для обговорення:

1. Оцінка судом обсягу дискреційних повноважень суб'єктів, уповноважених на виконання функцій держави;
2. Обов'язок національних органів дотримуватися прав людини в контексті 8 статті Конвенції;
3. Концепція «житла» в розумінні статті 8 Конвенції. Недоторканість житла чи іншого володіння особи.

Тема 8. Особливості забезпечення свободи слова

Семінарське заняття 1 -2 години

1. Загальні положення статті 10 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. – «свобода вираження поглядів».
2. Засоби вираження поглядів.
3. ЗМІ як суб'єкт правовідносин, щодо забезпечення свободи слова.

Додаткові питання для обговорення:

1. Розрізнення фактів та оціночних суджень.
2. Межі допустимої критики.
3. «Охолоджувальний ефект» (chilling effect).
4. Пропорційність заходу законній меті.

Тема 9. Свобода зібрань та об'єднання: практика ЄСПЛ

Семінарське заняття 1 -2 години

1. Сфера застосування статті 11 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. – свободу зібрань та об'єднання.
2. Позитивний обов'язок держави – вживати відповідні заходи для захисту права свободу зібрань та об'єднання.
4. Практика ЄСПЛ.
5. Основні концепції з практики Європейського суду з прав людини щодо статті 10 Конвенції

Додаткові питання для обговорення:

1. Розмежування мирного зібрання від не мирного.
2. Зв'язок свободи мирних зібрань із свободою вираження поглядів.
3. Підходи ЄСПЛ до визначення обґрунтованості втручання у право на свободу мирних зібрань.
4. Забезпечення свободи мирних зібрань в Україні

5. Завдання для самостійної роботи

Тема 1. Національний механізм захисту прав людини

Реферати (доповіді):

1. Захист прав людини Уповноваженим Верховної Ради з прав людини.
2. Роль правоохоронних органів у захисті прав людини.
3. Конституційна скарга як механізм захисту прав людини.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Порядок подання конституційної скарги.
2. Обмеження прав і свобод, підстави обмежень.

Тема 2. Міжнародний універсальний механізм захисту прав людини

Реферати (доповіді):

1. Історичне походження прав людини.
2. Універсальність та невідчужуваність прав людини.
3. Співвідношення понять право і свобода людини.
4. Універсальні стандарти в сфері забезпечення прав людини.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Історичне походження прав людини.
2. Універсальність та невідчужуваність прав людини.
3. Співвідношення понять право і свобода людини.
4. Універсальні стандарти в сфері забезпечення прав людини.

Дайте письмово відповіді на питання:

1. У результаті наукової систематизації прав людини в історичному огляді з'явилася теорія трьох поколінь прав людини. Перше покоління прав людини — невідчужувані особисті (громадянські) і політичні права. Це — право громадянина на свободу думки, совісті та віросповідання, на участь у здійсненні державних справ, на рівність перед законом, право на життя, свободу й безпеку особи, право на гласний розгляд справи незалежним і неупередженим судом тощо. Особисті та політичні права набули юридичної форми спочатку в актах конституційного національного права, а незабаром і в актах міжнародного права. Перше покоління прав людини є основою індивідуальної свободи і кваліфікується як система негативних прав, що зобов'язують державу утримуватися від втручання у сфери, врегульовані цими правами. Друге покоління прав людини — поглиблення особистих (громадянських) і розвиток соціально-економічних і культурних прав (право на працю, відпочинок, соціальне забезпечення тощо). Друге покоління прав є системою позитивних прав, оскільки можуть реалізуватися без держави. Третє покоління прав людини можна назвати солідарними (колективними), тобто правами всього людства — правами людини та правами народів. Це право на мир, безпеку, незалежність, на здорове навколишнє середовище, на соціальний і економічний розвиток як людини, так і людства в цілому. *Питання:* Охарактеризуйте становлення четвертого покоління прав людини. Обґрунтуйте свою відповідь.

2. Основоположник доктрини природних невідчужуваних прав людини Джон Локк основним правом громадян вважав право на життя, свободу та майно. Декларація незалежності США 1776 р. проголосила право на життя, свободу і прагнення до щастя. Французька Декларація прав людини і громадянина 1789 р. основними назвала право на свободу, власність, безпеку та опір пригнобленню. Конституція України 1996 р. у ст. 21 закріпила принцип, згідно з яким права і свободи людини визнані невідчужуваними і непорушними, а право людини на життя – невід'ємним правом кожної людини (ст. 27). *Питання:* Чи можна всі закріплені в Конституції України права і свободи вважати невідчужуваними, непорушними, природними? Які, на Вашу думку, права людини і громадянина, крім закріплених у Конституції України, є

найбільш актуальними для нашої країни в сучасних умовах? Своє рішення аргументуйте політичними і юридичними доводами.

3. Серед основних прав у Конституції України передбачено: право на життя, право на свободу об'єднання в політичні партії, право на користування об'єктами права власності українського народу, право на працю, право на освіту, право на свободу та особисту недоторканість, право на участь в управлінні державними справами, право на страйк, право на результати інтелектуальної діяльності, право на вільний вибір місця проживання, право на мирні збори та демонстрації, право на підприємницьку діяльність, право на відпочинок, право на свободу думки і слова, право на свободу думки і слова, право на достатній життєвий рівень, право на охорону здоров'я, право на медичну охорону, право на безпечне навколишнє середовище тощо. *Питання:* З'ясуйте, які із зазначених прав можуть належати людині, а які громадянину. Відповідь обґрунтуйте відповідно до чинної Конституції з посиланням на конкретні статті.

Тема 3. Міжнародний регіональний механізм захисту прав людини.

Реферати (доповіді):

1. Стан виконання рішень ЄСПЛ в Україні.
2. Рамкові рішення ЄСПЛ.
3. Оскарження рішень ЄСПЛ.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Динаміка показників застосування Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. та практики ЄСПЛ.
2. Експертне оцінювання необхідності застосування Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. та практики ЄСПЛ: рішення без посилань.
3. Характер (спосіб) застосування Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. та практики ЄСПЛ українськими суддями.
4. Складність справи та частота посилання на Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. та практику ЄСПЛ.
5. Цілі застосування посилань на Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. та практику ЄСПЛ.

Тема 4. Правові засади захисту прав людини.

Принцип рівності та заборона дискримінації

Реферати (доповіді):

1. Захист прав жінок в Україні: історичний аспект
2. Забезпечення прав людей з особливими потребами в Україні.
3. Гендерна рівність в Україні;
4. Заборона гендерно-зумовленого насильства в Україні.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Поняття дискримінації та джерела, в яких закріплені норми по протидії їй.
2. Історичні витоки і тенденції розвитку засобів захисту від дискримінації.
3. Практика комітетів ООН та ЄСПЛ в питаннях захисту від дискримінації.
4. Основні способи аргументації для звинувачення в дискримінації і для захисту від таких звинувачень.

Тема 5. Забезпечення заборони катувань: практика ЄСПЛ

Реферати (доповіді):

1. Правова кваліфікація катування: міжнародна та національна практика.
2. Гідність особи як правова категорія.
3. Заборона катування носить абсолютний характер заборони.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Основні справи Європейського суду з прав людини зі ст. 3 Конвенції
2. Основні гарантії профілактики негуманного або жорстокого поводження із затриманими або заарештованими.
3. Порушення статті 3 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. у справах стосовно екстрадиції, депортації та висилки.

Тема 6. Забезпечення права на життя: практика ЄСПЛ

Реферати (доповіді):

1. Загальної характеристики природного права людини на життя шляхом аналізу окремих його аспектів (поняття, зміст, структура).
2. Аборт – легалізоване порушення права на життя ?
3. Евтаназія – право на життя чи право на смерть.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Право фізичної особи на невід’ємність її життя (заборона свавільного та безпідставного позбавлення життя).
2. Заборона задоволення прохання фізичної особи про припинення її життя (евтаназії).
3. Право фізичної особи захищати своє життя та здоров’я, а також життя та здоров’я іншої особи від протиправних посягань будь-якими засобами, не забороненими законом (у тому числі і право на позбавлення життя іншої особи).
4. Право на материнство, право на батьківство, право на штучне запліднення та перенесення зародка в організм жінки, право на стерилізацію, право на штучне переривання вагітності, право на застосування методів генетичної інженерії.

Тема 7. Забезпечення права на повагу до приватного та сімейного життя: практика ЄСПЛ

Реферати (доповіді):

1. Правовий зміст терміну «персональні данні».
2. Філософія права на повагу приватного життя.
3. Справедливий баланс між конкуруючими інтересами окремої особи і суспільства.
4. Психо-фізіологічна цілісність як основа приватного життя людини.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Закріплення права людини на приватність в універсальних і регіональних міжнародних договорах.
2. Таємниця електронних комунікацій, та її правове забезпечення.
3. Чинне законодавство України про захист персоніфікованої інформації.

Тема 8. Особливості забезпечення свободи слова

Реферати (доповіді):

1. Журналістська діяльність та свобода слова.
2. Свобода слова та цензура.
3. Свобода слова та право на приватність: аспекти співвідношення.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Правові аспекти зловживання правом на свободу слова.
2. Правові аспекти посилення відповідальності за перешкодження професійній діяльності журналіста.
3. Історичний аспект формування конституційного права на свободу думки і слова.

Тема 9. Свобода зібрань та об'єднання: практика ЄСПЛ

Реферати (доповіді):

1. Правові аспекти свободи мирних зібрань.
2. Характеристика громадських об'єднань.
3. Правовий статус політичних партій.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Види громадських об'єднань.
2. Мирні зібрання та громадські об'єднання: співвідношення між ними.
3. Вплив свободи мирних зібрань на державне управління.

1. Індивідуальні завдання

Індивідуальними завданнями для здобувачів вищої освіти є:

- написання рефератів та есе на теми передбачені робочою програмою;
- аналіз практичних завдань та проблемних ситуацій;
- аналіз рішень міжнародних судів.

2. Методи навчання

Під час освітнього процесу використовуються методи навчання: бінарні, частково-пошукові; *словесні методи* (лекція, розповідь-пояснення), *наочні* (ілюстрація), *практичні* (репродуктивні, проблемно-пошукові, інтерактивні (дискусія); частково-пошукові, проблемні, дальтон-технологія, активні та інтерактивні, інформаційні й евристичні («мозковий штурм», синектики, Сократів діалог, аналогій, стоп-кадр, ПОПів-формула, дискусія, термінологічний бій, синтез думок), метод ситуацій (ситуація-вправа, ситуація-оцінка, ситуація-проблема, ситуація-ілюстрація), імпульс-повідомлення, незакінчені речення, складання коментованої схеми навчального питання.

3. Форми та методи контролю, критерії оцінювання результатів навчання

Форми контролю – усне та письмове опитування. *Контроль самостійної* здійснюється шляхом перевірки виконаних завдань, передбачених програмою.

Методи поточного контролю:

- усне опитування (бліц-опитування, фронтальне опитування);
- робота за індивідуальними завданнями;
- тестування;
- поняттєве вправляння;
- групові завдання, що передбачають розв'язання або підготовку проблемних ситуацій.

При поточному контролі оцінюються усні виступи, вирішення практичних завдань і тестів, творчі й проектні роботи.

Методи підсумкового контролю: усна відповідь або тестування.

При підсумковому контролі застосовується 100-бальна шкала оцінювання, а також національна система (відмінно, добре, задовільно, незадовільно) та система ECTS (A, B, C, D, E, F, FX).

Розподіл балів, що присвоюються здобувачеві

Накопичення балів з тем за усі види робіт										Підсумковий контроль	Підсумкова кількість балів
<i>max 60 %</i>										<i>max 40 %</i>	<i>max 100 %</i>
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8	Тема 9	Самостійна робота	Залік	
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	40	100

Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
85-89	добре	B	вище середнього рівня
75-84		C	загалом хороша робота
66-74	задовільно	D	непогано
60-65		E	виконання відповідає мінімальним критеріям
35-59	незадовільно	FX	необхідне перескладання
1-34		F	необхідне повторне вивчення курсу

4. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає дисципліна

Програми та силабус навчальної дисципліни, мультимедійна система з можливостями візуальної презентації навчальних матеріалів у вигляді слайдів та аудіо-/відео-, тексти лекції, навчально-методичні матеріали на офіційному вебпорталі НАВС «Дистанційні курси».

Перелік питань для підсумкового контролю з навчальної дисципліни

1. Теорія природних прав.
2. Підходи до класифікації прав людини.
3. Характеристика поколінь прав людини.
4. Поняття прав людини та громадянина.
5. Класифікація прав людини.
6. Поняття та ознаки міжнародно-правових стандартів з прав людини.
7. Універсальність та невідчужуваність прав людини.
8. Співвідношення понять право і свобода людини.
9. Універсальні стандарти в сфері забезпечення прав людини.
10. Рада ООН з прав людини.
11. Комітет ООН з прав людини.
12. Характеристика Загальної декларації прав людини.
13. Механізми міжнародного захисту прав людини.
14. Регіональні стандарти в сфері забезпечення прав людини.
15. Характеристика Конвенції прав людини та основоположних свобод.
16. Рада Європи – основний механізм захисту прав людини на європейському континенті.
17. Поняття дискримінації.
18. Пряма та непряма дискримінація.
19. Дискримінаційні ознаки.
20. Анти дискримінаційні правові механізми.
21. Міжнародна хартія прав людини.
22. Американська конвенція прав людини 1969 р.
23. Африканська хартія прав людини і народів 1981 р.
24. Правовий статус Європейського Суду з прав людини.
25. Порядок звернення до ЄСПЛ.
26. Критерії прийнятності заяв до ЄСПЛ.
27. Виконання рішень ЄСПЛ в Україні.
28. Звернення Рішення ЄСПЛ до виконання в частині виплат відшкодування в Україні.
29. Заходи загального характеру при розгляді справ ЄСПЛ.

30. Сфера застосування статті 3 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. – Заборона катування, нелюдського та такого, що принижує гідність, поводження і покарання.
31. Негативні й позитивні зобов'язання держави в контексті статті 3 Конвенції.
32. Види поводження, забороненого статтею 3 Конвенції.
33. Мінімальний рівень жорстокості.
34. Абсолютний характер заборони катування.
35. Поняття та основні ознаки катування.
36. Проведення ефективного розслідування щодо порушення права гарантованого статтею 3 Конвенцією.
37. Право на повагу до честі і гідності особи: національний механізм забезпечення.
38. Сфера застосування статті 2 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. – право на життя.
39. Негативний обов'язок держави утримуватися від умисного або незаконного позбавлення життя.
40. Право на життя та його конституційні гарантії в Україні.
41. Поняття «поваги» до приватного і сімейного життя, в розумінні ЄСПЛ.
42. Сфера дії статті 8 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. – «право на повагу до приватного і сімейного життя» обсяг прав, гарантованих нею.
43. Концепція «житла» в розумінні статті 8 Конвенції.
44. Недоторканість житла чи іншого володіння особи.
45. Загальні положення статті 10 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. – «свобода вираження поглядів».
46. ЗМІ як суб'єкт правовідносин, щодо забезпечення свободи слова.
47. Основні концепції з практики Європейського суду з прав людини щодо статті 10 Конвенції.
48. Загальні положення статті 11 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. – «свобода зібрань та об'єднань».
49. Правове регулювання мирних зібрань.
50. Правові аспекти громадських об'єднань.

11. Рекомендовані джерела інформації

Основна

1. Європейська Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. (із змінами, внес. Протоколом № 11) Дата оновлення: 02.10.2013. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
2. Європейська соціальна хартія (переглянута), Страсбург, 3 травня 1996 рок: ETS/163. К.: Фенікс, 2004. 38с.
3. Загальна декларація прав людини, прийнята і проголошена Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 217 А (III) від 10 грудня 1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015.

4. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження і покарання 1984 р. Дата оновлення: 13.11.1998. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085.
5. Конституція України: станом на 21.02.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
6. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043.
7. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16 грудня 1966 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042.
8. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 лютого 2006 р. № 3477-IV. Дата оновлення: 02.12.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>.
9. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII. Дата оновлення: 01.01.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
10. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. Дата оновлення: 05.08.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
11. Римський статут міжнародного кримінального суду A/CONF.183/9 від 17.07.1998 р. зі змінами. Дата оновлення: 16.01.2002. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588.
12. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду: ООН; Статут, Міжнародний документ від 26 червня 1945 року. Дата оновлення: 16.09.2005. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010.
13. Adapted from David Shiman, Teaching Human Rights, (Denver: Center for Teaching International Relations Publications, U of Denver, 1993): 6-7.
14. Dominika Bychawska-Siniarska PROTECTING THE RIGHT TO FREEDOM OF EXPRESSION UNDER THE EUROPEAN CONVENTION ON HUMAN RIGHTS handbook for legal practitioners. Council of Europe, July 2017. Printed at the Council of Europe. 126 p.
15. Guide on Article 8 of the European Convention on Human Rights. Right to respect for private and family life. This Guide has been prepared by the Directorate of the Jurisconsult and does not bind the Court. The text was finalised on 31 December 2016; it may be subject to editorial revision. 102 p.
16. Immanuel Kant, "Perpetual Peace," in Hans Reiss (ed.), Kant: Political Writings, 2nd.ed., Cambridge: Cambridge University Press, 1991, p.125. Note, however, that Kant did not believe that the citizenry could revolt against the sovereign for a misuse of power; thus, the rights of mankind in a Kantian society would lack the ultimate in political enforcement.
17. Ivana Roagna Protecting the right to respect for private and family life under the European Convention on Human Rights: Council of Europe human rights handbooks Council of Europe Strasbourg, 2012. Directorate General of Human Rights and Rule of Law Council of Europe F-67075 Strasbourg Cedex www.coe.int/justice 109 p.
18. Jeremy Bentham, "Anarchical Fallacies; being an examination of the Declaration of Rights issues during the French Revolution", in Jeremy Waldron (ed.), Nonsense Upon Stilts: Bentham, Burke and Marx on the Rights of Man, New York: Methuen, 1987, p.69.

19. Questions and answers. European Court of Human Rights Council of Europe F-67075 Strasbourg cedex www.echr.coe.int.
20. Statute of the Council of Europe signed at London on 5 May 1949 URL: <https://www.google.com.ua/search?q=Statute+of+the+Council+of+Europe&oq=Statute+of+the+Council+of+Europe&aqs=chrome..69i57j0l5.1501j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8#>
21. The prohibition of torture. A guide to the implementation of Article 3 of the European Convention on Human Rights. Aisling Reidy. Human rights handbooks, No. 6. Directorate General of Human Rights Council of Europe F-67075 Strasbourg Cedex http://www.coe.int/human_rights/. 52 p.
22. The right to respect for private and family life. A guide to the implementation of Article 8 of the European Convention on Human Rights. Ursula Kilkelly. Human rights handbooks, No. 1. Directorate General of Human Rights Council of Europe F-67075 Strasbourg Cedex http://www.coe.int/human_rights/
23. Walters, Gregory J. Human Rights in Theory and Practice: A Selected and Annotated Bibliography, with an Historical Introduction. Metuchen, New Jersey & London: Scarecrow Press, and Pasadena, CA & Englewood Cliffs, N.J.: Salem Press 1995.
24. Youth stabbed in front of school: authorities failed in their duty of supervision. Press Release issued by the Registrar of the Court ECHR 296 (2012) 10.07.2012. *Kayak v. Turkey* (application no. 60444/08).
25. Бабой А. М. Заборона катувань та нелюдського поводження як забезпечення права на людську гідність *Wschodnioeuropejskie Czasopismo Naukowe (East European Scientific Journal) #5(57), 2020*
26. Женов'єв Майер. Щодо ролі судової системи у виконанні рішень Європейського суду з прав людини на національному рівні. *Вісник Верховного Суду України. 2017. № 6 (202). С. 45- 48.*
27. Кулик Т.О. Забезпечення права на повагу до приватного та сімейного життя: регіональний та національний стандарт. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. 2018. № 1 (15) С. 166-179.*
28. Найцікавіша інформація про права людини за лютий 2018 року. Дайджест УГСПЛ № 5(37) за лютий 2018 р., програма USAID «Права людини в дії» URL: <https://helsinki.org.ua/articles/najtsikavisha-informatsiya-pro-prava-lyudyny-za-lyutyj-2018-roku/>.
29. Пушкар П. В. Посилення спроможності судової влади у виконанні рішень Європейського суду з прав людини: досвід держав-членів Ради Європи . *Вісник Верховного Суду України. 2017. № 6 (202). С. 41- 45.*
30. Основи міжнародно-правових стандартів прав людини : навч.-метод. посібник / за ред. завідувача кафедри міжнародного та європейського права О. В. Бігняка. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2019. 168 с.
31. Опольська Н.М., Бабой А.М., Бабой В.С. О-61 Міжнародний захист прав людини: навчальний посібник. Вінниця: Твори. 2021. 408 с.

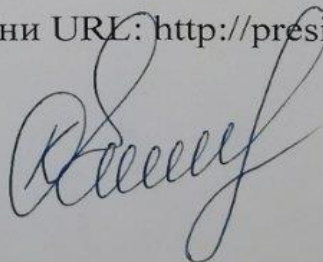
32. Калиновський Б.В. Дотримання прав людини правоохоронними органами України: проблеми та шляхи їх вирішення. Актуальні проблеми захисту прав людини, яка перебуває в конфлікті зі законом, крізь призму правових реформ : зб. Матеріалів VI між нар. наук.-практ. конф. (Київ, 25 жовтня 2018 р.). К.: Ін-т крим.-викон. служби, ФОП Кандтба Т.П. – 2018. С. 92-95.
33. Демиденко В.О. Забезпечення права кожного на достатній життєвий рівень в умовах воєнного стану та післявоєнний період. Матеріали VI міжнародної науково-практична конференції «Адміністративна юстиція в Україні: проблеми теорії та практики. Соціальні права. Виклики воєнного часу» 6 липня 2023 року організована Касаційним адміністративним судом у складі Верховного Суду, Національною академією правових наук України та Інститутом держави і права ім. В. М. Корецького Національної академії наук України. URL: <https://court.gov.ua/press/pressofficeanons/1405776/>
34. Дотримання прав в діяльності органів Національної поліції: Навчальний посібник О.В. Ковальова, А.І. Берендєєва, А.Г. Пишна, В.Ю. Томіна Одеса, 2020. 180 с.
35. Захист та дотримання прав людини в діяльності правоохоронних органів: Навчальний посібник М.В. Корнієнко, А.І. Берендєєва, В.Ю. Томіна Одеса, 2021. 141 с
36. Осауленко А.О. Міжнародні стандарти з прав і свобод засуджених. *Інноваційні тенденції сьогодення в сфері природничих, гуманітарних та точних наук* : матеріали II Міжнародної наукової конференції, м. Дніпро, 17 березня, 2023 р. Вінниця: Європейська наукова платформа, 2023. С. 108–109
37. Осауленко А.О., Осауленко О.І. Конституційні права та свободи людини і громадянина та їх вплив на формування кримінально-виконавчої системи України (історико-правовий аспект). *Юридичний науковий електронний журнал* 2022. № 6.
38. Постанова Пленуму Верховного Суду України №9 від 1.11.1996 року «Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя» URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/en/v0009700-96> .
39. Сироїд Т.Л., Фоміна Л.О. Міжнародний захист прав людини: Навчальний посібник. Х.: Право, 2019. 310 с.
40. Сьох К.Я. Дотримання прав людини Національною поліцією України: практика ЄСПЛ/ *Дотримання прав і свобод людини Національною поліцією України в умовах глобальних викликів сьогодення*: Всеукраїнська науково-практична конференція (м. Одеса 27.10 2023). Одеса.
41. Сьох К.Я. Шляхи подолання домашнього насильства в Україні. Забезпечення, запобігання та протидія домашньому насильству, насильству за ознаками статі та протидії торгівлі людьми: національна практика та зарубіжний досвід: матер.наук.-практ.конф. (14.12.2020). Київ: НАВС. 2020. С. 145-147

42. Чижов Д.А. Обмеження прав людини з метою забезпечення оборони та національної безпеки держави/ *Національна безпека України в умовах нових викликів і загроз*. Матеріали науково-практичної конференції (19 травня 2023 р., м. Харків
43. Чижов Д.А. Зарубіжний досвід забезпечення прав людини у сфері національної безпеки. *Науковий журнал «Київський часопис права» №1 за 2022 р*
44. Чижов Д.А. Міжнародні стандарти забезпечення прав людини у сфері національної безпеки. *Актуальні проблеми політики» №69 за 2022 р*
45. Чижов Д.А. Роль державного механізму в забезпеченні прав та свобод людини у сфері національної безпеки України/ *..: Національна академія внутрішніх справ, Київ. 2023. 240 с.*
46. Чижов Д.А. Судовий захист прав людини у сфері національної безпеки як комплексний політико-правовий інститут. *Науковий журнал «Нове українське право» №1 за 2022 р. С. 184-189*

15. Інформаційні ресурси

1. HUDOC. European Court of Human Rights URL: [https://hudoc.echr.coe.int/rus#{%22documentcollectionid2%22:\[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/rus#{%22documentcollectionid2%22:[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22]})
2. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Офіційна Інтернет-сторінка Ради Європи URL: <http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=1182&lang=en>.
4. Офіційний сайт Верховної Ради України URL: <http://portal.rada.gov.ua/>
5. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України URL: <http://kmu.gov.ua>
6. Офіційний сайт Конституційного Суду України URL: <http://ccu.gov.ua>
7. Офіційний сайт Міністерства внутрішніх справ України URL: <http://www.mvs.gov.ua>.
8. Офіційний сайт Президента України URL: <http://president.gov.ua>

Підписи авторів РПНД:

Катерина СЬОХ